

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Rady w sprawie właściwości, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych oraz współpracy w zakresie zobowiązań alimentacyjnych

COM(2005) 649 wersja ostateczna — 2005/0259 (CNS)

(2006/C 185/07)

Dnia 13 lutego 2006 r. Rada, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

Sekcja ds. Zatrudnienia, Spraw Socjalnych i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię dnia 20 marca 2006 r. Sprawozdawcą był **Daniel RETUREAU**.

Na 426. sesji plenarnej w dniach 20-21 kwietnia 2006 r. (posiedzenie z dnia 20 kwietnia 2006 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 133 do 3, przy 3 głosach wstrzymujących się, przyjął następującą opinię:

1. Streszczenie opinii Komitetu

1.1 Projekt rozporządzenia dotyczy dziedziny objętej artykułem 65 TWE, a jego podstawą prawną jest artykuł 61 lit. c) tegoż traktatu; zważywszy na szczególny charakter należności z tytułu obowiązku alimentacyjnego i ich windykacji w kontekście transgranicznym, zgodny jest on z zasadą proporcjonalności i pomocniczości zarówno w odniesieniu do instytucji sądowniczych i prawa krajowego, jak i w stosunku do osób podlegających danemu orzecznictwu.

1.2 Problematyka poruszona we wniosku dotyczy zarówno prawa rodzinnego, jak i windykacji należności; w aspekcie socjalnym natomiast wiąże się z ryzykiem pauperyzacji, które również wymaga rozważenia.

1.3 Projekt odpowiada również wymogom jasności i bezpieczeństwa prawnego dla stron sporu, stron trzecich zaangażowanych w sprawę i właściwych organów administracji; zapewnia on również ochronę danych osobowych przed wykorzystaniem poza ramami rozstrzygnięcia sporu czy wywiązania się z obowiązku alimentacyjnego dłużnika.

1.4 Komitet popiera inicjatywę prawodawczą Komisji — z zastrzeżeniem uwag szczegółowych — oraz wyraża zadowolenie z wysiłków na rzecz stanowienia dobrego prawa, zwłaszcza poprzez przeprowadzenie wcześniejszych konsultacji oraz wstępne badania wpływu, które poprzedziły właściwą pracę redakcyjną wysokiej jakości nad tekstem prawnym; zgadza się również z wyborem formy rozporządzenia oraz z przyjętą podstawą prawną, która lepiej odpowiada harmonizacji tej dziedziny, w przypadku gdy pojawia się w niej czynnik europejski, pomimo różnic, które i tak nadal będą występować pomiędzy prawodawstwami poszczególnych krajów.

1.5 Niewiele państw członkowskich ratyfikowało konwencję haską o prawie właściwym dla zobowiązań alimentacyjnych, jednak większość (17 z 25) ratyfikowała konwencję o wykonywaniu orzeczeń w tej dziedzinie. Tym niemniej wykonanie takiego orzeczenia może okazać się niemożliwe, choć zostało ono podjęte w innym państwie — stronie konwencji, ze względu na zgłoszone zastrzeżenia oraz na możliwość przeciwstawienia *a priori* przepisów dotyczących wewnętrznego porządku prawnego orzeczeniu wydanemu za granicą. Taka sytuacja stanowi przeszkodę dla swobodnego przepływu orzecznictwa sądowego w przestrzeni wspólnotowej i należy wobec tego doprowadzić do jej zniesienia.

1.6 Komitet zachęca wobec tego Radę do przyjęcia proponowanego rozporządzenia, które zapewni bezpieczeństwo prawne i udostępni realne środki egzekwowania należności z tytułu zobowiązań alimentacyjnych w kontekście transgranicznym, co leży w interesie Europejczyków obu płci.

1.7 Komitet zwraca się na koniec do Zjednoczonego Królestwa i do Republiki Irlandii o rozważenie możliwości podporządkowania się temu rozporządzeniu (*opt in*) oraz do rządu Danii o ułatwienie wykonywania orzeczeń w sprawach alimentacyjnych zgodnie z ratyfikowaną przez ten kraj konwencją haską w sprawie wykonywania zobowiązań alimentacyjnych oraz o uwzględnienie możliwości doraźnej współpracy z innymi państwami członkowskimi w tym celu, kiedy przedłożona jej zostanie prośba w takiej sprawie.

2. Wniosek Komisji

2.1 Geneza wniosku, wymiar międzynarodowy

2.1.1 Przyjęty dnia 30 listopada 2000 r. program wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach cywilnych zawiera wezwanie do zniesienia procedury dotyczącej postanowień sądu o wykonaniu orzeczeń zagranicznych na korzyść wierzycieli alimentacyjnych, którzy są już objęci rozporządzeniem „Bruksela I” (!) w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych. Program ten wskazuje skądinąd, że czasami niezbędne będzie, w ramach harmonizacji procedur, ustanowienie pewnych wspólnych zasad dotyczących postępowania sądowego, dążenie do skuteczniejszego wykonywania w danym państwie członkowskim orzeczeń sądowych wydanych w innym państwie członkowskim, w szczególności poprzez określenie składników majątku dłużnika.

2.1.2 Wzajemne uznawanie musi się wpisać w ramy współpracy między organami sądowymi państw członkowskich i może zostać osiągnięte poprzez harmonizację przepisów kolidujących.

2.1.3 Haska Konferencja Prawa Prywatnego Międzynarodowego przygotowuje modernizację istniejących konwencji. Zdaniem Komisji działania wspólnotowe i działania podejmowane na forum międzynarodowym uzupełniają się. Inicjatywa haska doprowadzi następnie do ściślejszej współpracy z krajami trzecimi i może przynieść wyniki nadające się do zastosowania na szczeblu Unii Europejskiej.

(!) Rozporządzenie WE nr 44/2001 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych

2.2 Cele wniosku w sprawie rozporządzenia

2.2.1 Proponuje się w nim usunięcie wszelkich przeszkód, które uniemożliwiają dochodzenie roszczeń alimentacyjnych w jednym państwie członkowskim Unii Europejskiej przez wierzyciela alimentacyjnego zamieszkałego w innym państwie członkowskim.

2.2.2 Wierzyciele ci powinni mieć możliwość uzyskania w bezpłatny sposób bezpośredniego tytułu egzekucyjnego ważnego w europejskiej przestrzeni sądowej, który pozwoliłby na osiągnięcie regularnego płacenia należnych kwot.

2.2.3 Konieczny staje się jednolity instrument na miarę ambicji, który objąłby wszystkie istotne dziedziny współpracy sądowniczej w sprawach cywilnych, gdyż nie istnieje w tym zakresie żaden jednolity system. Pojęcie alimentów i pojęcie wierzyciela alimentacyjnego są różne w zależności od kraju, a zastrzeżenia konwencji haskiej z 1973 r. (artykuł 26), która na razie ma pierwszeństwo stosowania nad prawem wspólnotowym umożliwiają przeciwstawienie się wykonaniu orzeczenia. Proponuje się zniesienie tego zastrzeżenia — przewidzianego w artykule 71 rozporządzenia Bruksela I — poprzez instrument *ad hoc* umożliwiający regularne odzyskiwanie wierzycielności alimentacyjnych.

2.3 Treść wnioskowanego rozporządzenia

2.3.1 Harmonizacja przepisów prawa kolizyjnego; jeśli prawo właściwe zostanie określone przepisami zharmonizowanymi, łatwiejszy stanie się swobodny przepływ orzeczenia, które jest wydawane na podstawie prawa wystarczająco i niezaprzeczalnie powiązanego z sytuacją rodzinną wierzyciela i dłużnika.

2.3.2 Uznanie orzeczenia i jego charakter pozwalający na jego bezpośrednie wykonanie na całym obszarze Unii Europejskiej.

2.3.3 Konkretnie środki wykonawcze podejmowane przez kraj zamieszkania dłużnika, w tym dostęp do informacji o sytuacji ekonomicznej dłużnika oraz ustanowienie instrumentów prawnych umożliwiających bezpośrednio pobieranie należnych świadczeń z wynagrodzenia za pracę i z rachunków bankowych.

2.3.4 Nadanie bardziej szczególnego charakteru wierzycielnościom alimentacyjnym; zacieśnienie współpracy sądowniczej w sprawach cywilnych: w tym celu do rozporządzenia załączono ujednolicone wzory aktów.

3. Uwagi ogólne

3.1 Komitet uznaje potrzebę odrębnego rozporządzenia dotyczącego odzyskiwania wierzycielności alimentacyjnych w sprawach transgranicznych oraz wyważony charakter wniosku. Jako *lex specialis* rozporządzenie ma prymat nad ogólnymi przepisami dotyczącymi współpracy w sprawach cywilnych; przywraca ono pierwszeństwo prawa wspólnotowego w dziedzinie

do chwili obecnej z niego wyłączonej z woli państw, jednocześnie nie zmieniając prawa wewnętrznego państw członkowskich.

3.2 Przewidziany tryb określania majątku dłużnika i ściągania należności zapewniają poszanowanie poufnego charakteru danych i prawa do prywatności. Jednak dłużnik zobowiązany jest do powiadamiania wierzyciela i sądownictwa kraju orzeczenia o zmianach pracodawcy czy rachunku bankowego.

3.3 Rozporządzenie proponuje wierzycielowi alimentacyjnemu rozwiązania nie pomijając jednocześnie prawa dłużnika do zakwestionowania świadczeń alimentacyjnych bądź do ponownego rozpatrzenia wysokości świadczenia przed sądem, który wydał pierwotne orzeczenie; wniosek o ponowne zbadanie orzeczenia zawiesza wszystkie środki egzekucyjne.

3.4 Orzeczenie wykonywane jest zgodnie z procedurą wykonawczą kraju jego wykonania bez względu na kraj, który wydał orzeczenie.

3.5 Wcześniejsze opublikowanie zielonej księgi^(?), zorganizowanie konsultacji i posiedzeń z ekspertami jak i zbadanie sytuacji w każdym państwie członkowskim pozwoliły opracować wniosek spójny, jasny, dobrze przemyślany z praktycznego punktu widzenia i który powinien umożliwić zniesienie ciągle pojawiających się przeszkód w odzyskiwaniu wierzycielności alimentacyjnych w sprawach transgranicznych.

4. Uwagi szczegółowe

4.1 Artykuł 3

EKES jest zdania, że pierwszym elementem określającym właściwość sądową powinno być miejsce stałego zamieszkania wierzyciela alimentacyjnego i dlatego proponuje zamianę kolejności liter a) i b).

4.2 Artykuł 15

Komitet uważa, że uprawnienie wierzyciela alimentacyjnego do roszczeń powinno być zawsze określane według przyznającego mu je prawa; dlatego też niedopuszczalne jest odwoływanie się do innego prawa, odbierającego mu to uprawnienie, o ile nie będzie to uzasadnione dopuszczonymi przez rozporządzenie ważnymi względami porządku publicznego.

4.3 Artykuł 35

Komitet jest zdania, że polecenie tymczasowego zamrożenia rachunku bankowego nie może być pełne, lecz ograniczone do kwot koniecznych do wypełnienia obowiązku alimentacyjnego; w przeciwnym razie posiadacz rachunku może zostać pozbawiony środków do życia przez czas nieokreślony, aż do dnia wydania orzeczenia co do istoty sprawy. Komitet jest zdania, że byłoby to rażąco niewspółmierne do zamierzonego celu.

Bruksela, 20 kwietnia 2006 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND

(?) COM(2004) 254 końcowy